

FÍGGJARMÁLARÁÐIÐ

Løgtingið

Argir, 28. mars 2011

Løgtingsmál nr. 191/2010: Uppskot til samtyktar um játtanarkarmar á løgtingsfíggjarlógini fyri 2012

Uppskot

til

Samtyktar um játtanarkarmar á løgtingsfíggjarlógini fyri 2012

Við hesi løgtingssamtykt tekur Løgtingið undir við, at samlaði útreiðslukarmurin á løgtingsfíggjarlógini fyri 2012 verður 4.854,8 mió. kr. Rakstrarkarmurin er 4.574,8 mió. kr., og løgukarmurin er 280,0 mió. kr. Samlaði inntøkukarmurin verður 4.425,7 mió. kr. Í talvuni niðanfyri eru samlaðu játtanarkarmarnir býttir á greinar.

Játtanarkarmar á løgtingsfíggjarlógini fyri 2012		
<i>Mió. kr.</i>	Rakstur	Løgur
§ 1 Løgtingið	44,6	-
§ 2 Løgmansfyrisingin	17,0	2,7
§ 3 Fíggjarmál	417,5	-
§ 5 Fiskivinnumál	161,9	30,0
§ 6 Vinnumál	292,6	5,0
§ 7 Mentamál	929,6	103,0
§ 11 Heilsumál	897,7	44,6
§ 12 Almanamál	1.667,3	33,5
§ 15 Innlendismál	106,5	61,2
§ 16 Uttanríksmál	40,3	-
Útreiðslur tilsamans	4.574,8	280,0
Útreiðslurkarmur	4.854,8	
§ 20 Inntøkur	4.425,7	
Inntøkukarmur	4.425,7	
RLÚ-úrslit	-429,1	

Løgtingið verður gjørt varugt við, at til tess at røkka ætlaða úrslitinum á løgtingsfíggjarlógini fyri 2012, er grundarlagið tær givnu fortreytirnar fyri framskrivingunum og tey neyðugu tiltøkini, soleiðis sum lýst í viðmerkingunum og hjáløgdu Búskaparfrágreiðing I.

Viðmerkingar

Sambært § 8, stk. 2 í løgtingslóg nr. 42 frá 4. mai 2009 um landsins játtanarskipan skal ein frágreiðing (Búskaparfrágreiðing I), sum lýsir og metir um búskaparstöðu Føroya, herímillum tann almenna geiran, leggjast við uppskotinum til løgtingssamtykt, sum fevnir um ein samlaðan játtanarkarm fyri fíggjarlógina næsta ár, býtt á greinar. Uppskotið til løgtingssamtykt skal leggjast fram fyri 1. apríl.

Henda skipanin við at læsa fastan játtanarkarmin fyri komandi árið við einari løgtingssamtykt á vári árið fyri, varð fyrstu ferð roynd í fjør.

Fortreytir og krøv til karmin í 2012 og fram til 2015

Høvuðsfortreytin fyri samlaða játtanarkarmin í 2012 er, at hallið á fíggjarlógini fyri 2012 ikki skal vera størri enn 450 mió. kr. Henda fortreyt varð longu sett av Løgtinginum fyri einum ári síðan, tá Løgtingið eisini samtykti, at fíggjarlógarghallið skal minkast stigvíst soleiðis, at tað verður heilt burtur í 2015. Endamálið við at fáa hallið burtur er at steðga vøkstrinum í landskassaskuldini.

At Løgtingið er samt um, at hallið á fíggjarlógini ikki skal vera størri enn 450 mió. kr. í 2012, merkir, at Landsstýrið skal tillaga inntøkur og útreiðslur á fíggjarlógini til hesa fortreyt.

Tað eru tvær rættiliga ymiskar uppgávur at tillaga útreiðslur á einari síðu og inntøkur á hinari síðuni fyri at røkka ætlaða RLÚ-úrslitinum.

Stórir partur av inntøkusiðuni á fíggjarlógini er skattir og avgjöld, sum verða stýrd av búskaparligu konjunkturgongdini í samfelagnum. Inntøkusiðan er tí fyri stóran part grundað á óvissar metingar um framtíðar búskaparvøkstur. Útreiðslusiðan er í so máta lættari at meta um, tí størsti parturin av útreiðslunum er grundaður á politiskar raðfestingar av tænastrum og veitingum, sum almennu Føroyar skulu bjóða.

Tað eru sjálvandi eisini óvissur á útreiðslusiðuni, eins og tað eisini verða framdar raðfestingar og tiltøk á inntøkusiðuni við t.d. reguleringum av skattum og inntøkugrundarlagi, men tað er altíð nógv størri óvissa á inntøkusiðuni. Óvissan á útreiðslusiðuni snýr seg serliga um rentugongdina, oljuprísingongdina og úrslitini av lønarsamráðingunum á almenna arbeiðsmarknaðinum.

Við so óvissum fortreytum er tað tí ein stór búskaparpolitisk avbjóðing at stýra eftir einum máli, sum er at fáa landskassahallið burtur í 2015. Tað ber til at gera forsøgnir, sum nøkulunda vísa, hvussu stórir búskaparvøkstur verður í nærmastu framtíð, men eingin er førur fyri at spáa um búskaparvøkstur fleiri ár fram í tíðina. Tí skulu metingarnar av inntøkum landskassans fram til 2015 takast við stórum fyrivarni.

Ein annar trupulleiki er, at tiltøk, sum skulu minka um hallið á fíggjarlógini, virka tálmandi á búskaparvøkstur og tí eisini á inntøkum landskassans. Tiltøk, sum skerja útreiðslur landskassans, ella tiltøk, ið økja skattainntøkurnar, minka eftirspurningin í samfelagsbúskapinum og tí eisini í ein ávísan mun bæði búskaparvøkstur og inntøkum landskassans.

Talvan niðanfyrir vísir eina ætlan, hvussu málið at fáa landskassahallið burtur í 2015 kann røkkast. Stýrt verður eftir RLÚ-úrslitinum. RLÚ-hallið á fíggjarlógini fyri 2011 er 546 mió. kr., men skal síðan minkast stigvíst, ár fyri ár, fram til 2015, tá tað skal vera null.

Rakstrarútreiðslurnar eru framskrivaðar við 2011-prísnum, men landsstýrið er tó samt um, at verða lønarsáttmálarnir broyttir, verður útreiðslukarmurin broyttur tilsvarandi.

Inntøkurnar eru eisini framskrivaðar við støði í 2011-prísnum. Hetta merkir, at hædd er ikki tikin fyri prísavøkstri. Verður útreiðslukarmurin hækkaður vegna sáttmáláhækkingar, verður inntøkumetingin hækkað samsvarandi.

Grundarlagið fyri framskrivingini av rakstrarútreiðslunum er, at virkseimið verður hildið á júst sama støði sum í dag, tó soleiðis, at hædd er tikin fyri komandi broytingum í t.d. demografisku gongdini innan eldraøkið, dýrkandi heilivági og tali av skúlanæmingum. Eisini er hædd tikin fyri tiltøkum, sum politisk avgerð longu er tikin um at fremja, t.d rakstur av ellis- og røktarheimum í gerð og uppstiging av tyrlutilbúgviningi.

Talvan vísir eisini, at um ongar nýggjar raðfestingar verða gjørdar, økjast rakstrarútreiðslurnar kortini 1,4% í miðal árliga nevnda tíðarskeið.

Landsstýrið hevur ásannað, at fyri at røkka málinum at fáa hallið á fíggjarlógini burtur í 2015, mugu rakstrarútreiðslurnar ikki vaksa meira enn 1% árliga. Hetta merkir, at neyðugt verður við sparitiltøkum komandi árinum, sum víst í talvuni. Skulu nýggjar raðfestingar gerast hesi árinum, mugu enn fleiri sparingar gerast.

Grundarlagið fyri inntøkuframskrivingini er mettur búskaparvøkstur. Eisini er tað ein fortreyt fyri framskrivingini, at verandi landsskattastigi verður hildin óbroyttur fram til 2015, og at privata nýtslan fer at hækka nakað komandi árinum.

Í sambandi við játtanarkarmin 2011 samtykti Løgtingið eisini, at løgukarmurin skal hækkað munandi, í 2012 upp í 280 mió. kr. Hetta fer at økja um virkseimið í byggivinnuni og skapa arbeiðspláss í landinum, eisini tí dentur er lagdur á, at løgukrónurnar mest møguligt skulu brúkast innanlands.

Fortreytirnar fyri rentuframskrivingunum er metta gongdin í vaksandi landskassaskuldini og hækkað rentustøði. Tað er Landsbanki Føroya, sum metir um gongdina í rentuútreiðslum landskassans.

Ógreinaðu tiltøkini í talvuni eru neyðug tiltøk, á bæði inntøku- og útreiðslusíðuni, fyri at røkka politiskt samtykta málinum fyri RLÚ-úrslitið einstøku árinum við verandi fortreytum. At tiltøkini eru ógreinað merkir, at tey enn ikki eru politiskt samtykt.

Talva 1.1: Høvuðsyvirlit yvir RLÚ-úrslit 2011-2016

<i>Miód. kr.</i>	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Inntøkur, §20:						
Inntøkur byrjan	4.257	4.257	4.513	4.583	4.649	4.716
Framskrivingar	0	230	70	66	67	69
Ætlað tiltøk í árinum	0	26	0	0	0	0
Inntøkur tilsamans	4.257	4.513	4.583	4.649	4.716	4.785
<i>Indeks</i>	<i>100</i>	<i>106</i>	<i>108</i>	<i>109</i>	<i>111</i>	<i>112</i>
Rakstrarútreiðslur, §1-§16:						
Útreiðslur byrjan	-4.529	-4.529	-4.575	-4.621	-4.667	-4.713
Framskrivingar	0	-88	-87	-37	-71	-51
Ætlað tiltøk í árinum	0	42	0	0	0	0
Ógreinað tiltøk í árinum	0	0	41	-9	24	3
Rastrarútreiðslur tilsamans	-4.529	-4.575	-4.621	-4.667	-4.713	-4.761
<i>Indeks</i>	<i>100</i>	<i>101</i>	<i>102</i>	<i>103</i>	<i>104</i>	<i>105</i>
Løguútreiðslur, §1-§16	-235	-280	-280	-280	-275	-275
<i>Indeks</i>	<i>100</i>	<i>119</i>	<i>119</i>	<i>119</i>	<i>117</i>	<i>117</i>
Rentuútreiðslur netto, §20	-39	-88	-119	-142	-146	-143
<i>Indeks</i>	<i>100</i>	<i>224</i>	<i>304</i>	<i>364</i>	<i>374</i>	<i>367</i>
Ógreinað tiltøk:						
Tiltøk byrjan	0	0	0	136	290	418
Tiltøk í árinum	0	0	136	154	129	-25
Ógreinað tiltøk tilsamans	0	0	136	290	418	393
RLÚ-úrslit	-546	-429	-300	-150	0	0

Høvuðstiltøkini innan játtanarkarmin í 2012

Høvuðsraðfestingarnar í 2012 fara til barnafamiljurnar, útbúgvingarøkið og tilbúgvingina. Løgunar til skúla-, almanna- og heilsuverkið verða eisini øktar munandi, samstundis sum peningur er settur av til nýtt havranssóknarskip. Innan almenna bygnaðin verða rationaliseringar og sparingar framdar við at minka talið av aðalráðum úr nýggju niður í seks, og at javnseta løgtingslimir og landsstýrisfólk við aðrar borgarar, tá ið tað snýr seg um endurgjald fyri ferðaútreiðslur.

Fyri at varðveita ungu familjurnar í Føroyum verður barnafrádrátturin øktur, samstundis sum meira verður sett av á útbúgvingarøkinum, bæði til rakstur og lógur.

Í játtanarkørmunum fyri 2012 hevur landsstýrið lagt dent á framhaldandi at tryggja flest móguligum skikkaðum umsøkjarum á miðnámskúlunum eitt lestrarpláss.

Talið av umsøkjarum til ymsu miðnámskúlaútbúgvingarnar í ár er eins stórt og í fjør, og liggur um góðar 1.300 umsóknir. Ongantíð hava so nógvir næmingar verið í miðnámskúla-skipanini, fleiri enn 2.200 á heysti 2011.

Eisini talið av lesandi á maritimu útbúgvingunum komandi skúlaár verður met stórt. Bæði Vinnuháskúlin og Sjómannsskúlin í Klaksvík taka inn stórar flokkar á øllum útbúgvingunum.

Játtanin til Fróðskaparsetrið verður hækkað nakað m.a. fyri at skapa rúm fyri fleiri lesandi, og játtanin til lestrarstuðul er framskrivað, so øllum stendur í boði at fáa lestrarstuðul.

Stórir tørvur er at byggja sambýli til fólk við sálarsjúku og menningartarni. Í ár verður farið undir at byggja sambýli til fólk við sálarsjúku, og hildið verður fram í 2012, soleiðis at sambýlið verður klárt at taka í nýtslu í byrjanini av 2013. Somuleiðis verður í ár farið undir fyrireiking at byggja sambýli í Eysturoynni og Norðuroyggjum fyri fólk við menningartarni, og hildið verður fram við byggingini í 2012 og 2013, soleiðis at heimini kunnu lata upp í 2013. Eisini verður í ár farið undir at byggja nýggjan stovn til børn við fjølbreki, og er ætlanin at stovnurin verður klárur at taka í nýtslu miskeiðis í 2013.

Komandi ár verður fult virksemi á Ellis- og røktarheiminum í Vági og á Økisdeplinum í Vági. Í juni 2012 letur Ellis- og røktarheimið í Vestmanna upp, í oktober 2012 letur Ellis- og røktarheimið í Tórshavn upp og í mai 2013 letur Ellis- og røktarheimið í Klaksvík upp.

Tyrlutilbúgvingin verður munandi uppstigað í 2012 samstundis sum tilfeingisgjaldið verður økt.

Longu tá fíggjarlógaruppskotið fyri 2011 varð evnað til, varð lagt upp til at lækka talið av aðalráðum úr nýggju niður í seks eftir valið í 2012. Tað hava allir flokkar sagt seg taka undir við, og tí má væntast, at tað verður framt í 2012.

Endamálið við at endurskoða og minka talið av aðalráðum er at fáa meira fyri skattakrónurnar við at samskipa og styrkja fakliga umhvørvið, soleiðis at miðfyrisingin verður smidligari til frama fyri einum betri tænaustøði. Hetta fer sum frálíður at hava sparingar við sær.

Landsstýrið skjýtur eisini upp at taka av serliga kostnaðarendurgjaldið, sum løgtingslimir og landsstýrisfólk fáa fyri ferðaútreiðslur. Løgtingslimir og landsstýrisfólk verða hereftir javnsett við aðrar borgarar, tá ið tað snýr seg um ferðaendurgjald.

Skjal hjálagt:

Skjal 1: Búskaparfrágreiðing I

Fíggjarmálaráðið 28. mars 2011

Aksel V. Johannessen
landsstýrismaður

/ Petur Alberg Lamhauge